

1) Brčić spominje jošte jedan odlomak rituala od 17 pergamenih listova, koji se nalazi u čertkovskoj biblioteci u Moskvi i koji je napisao fra Juraj.

m) Jedna vrst protestanskoga rituala sačuvala se u knjizi „Crikveni ordinalac“, koja je bila štampana u Tübingenu god. 1564. u 400 primjeraka.

7. Oficiji ili službe za svetkovine raznih svetaca.

Ovakovih oficija ili službi za svetkovanje raznih svetaca imademo više. Rukopisi svih ovih su razmjerno dosta mladi, većinom iz 18. vijeka, pisani su slaveno-hrvatskim jezikom (katkada sa primjesama rusizama) i narodnim hrv. jezikom. Slaveno-hrvatskim je jezikom pisan onaj dio, koji radi o strogo crkvenom obredu, a hrvatskim onaj, koji daje upute u taj obred. Za sada su mi poznati ovi oficiji :

a) U samostanu Franjevaca III. reda u Zadru nalazi se rukopis oficija, košto prof. I Milčetić reče, iz 17 vijeka, a sadržaje oficij prisvetoga Spasitelja u 3. nedilju juleja po svemu štat u vladaniju privedre republike bnetačke, zatim oficije onih svetaca, koji nijesu propisani za cijelu katoličku crkvu i napokon na 10. decembra oficij prenesenija svete kuće blažene divice Marije.

b) U arhivu Jugoslavenške akademije u Zagrebu pod sign. IV.a. 46. čuva se : Oficij blažene divi Marije od gori karmelitaske, znet iz bervijala rimskoga latinskoga, ki bi štampan (v) Bnech 1695, pod Andrijem Poleti pod znamenom Talije, a ja ga kopijah leta 1721. na harvatsko slovinski jezikom materinskim dan 27. ijulija (v) Dobrinju. Pop I v a n U r a v i ć, plov an dobrinjski, pisah.

c) U arhivu Jugoslavenške akademije u Zagrebu pod sign. III. a. 13. čuva se : „Žunta za govoriti oficij i mise od fratar tretoga reda svetoga oca našega Frančiska, ispisana od mene fra Dumeniga Zeca, ovdí stojeći pri svetomu Garguru u Kopru. Ovo godišće 1752. na 16. decembra počimljem pisati, a bog da zdravom dospiti, amen“. Kada je dovršio pomeniti fra Dumenigo Zec ovo djelo, pokazuje nam ova bilješka . „Svarha ovoga mî-seca (decembra), nije drugo nego kako u brevijalu i misalu. Svakoj končini videh konac na 25. febrara 1753“. Djelo ovo govori u zbijenoj formi o crkvenim dužnostima i obredima (oficijima), koje imadu Franjevci trećega reda svaki dan obaviti.

Cijelo djelo opsiže 97 lista ili 194 strane u osmini. Djelo je napisano pretežno hrvatskim jezikom, a tek mjestimice hrvatsko-slavenskim jezikom, koliko je bio tomu jeziku pisac vješt. Pored glavnoga sadržaja naime o crkvenim dužnostima i obredima Franjevacu imade u toj knjižici i drugoga zanimivoga sadržaja, tako lijepih crkvenih pjesama, raznih molitava, izvadaka iz sv. pisma, štenija, evanđelja, govorenja, n. pr. pape sv. Leona, omilija, uputa za sv. ispovijed, biografičnih crtica o životu svetaca i t. d. Na koncu imade dodatak cijelomu djelu, kojim se popunjuje ovo djelo.

d) Kod ravnatelja kr. zemaljskoga arheološkoga muzeja u Zagrebu, prof. Dra Brunšmida, čuva se oficij za sve svečane dane u godini. Cijeli rukopis imade danas 15 listova ili 30 strana. Početak (za mjesec siječanj) manjka. Napisan je bio u drugoj polovici 18. vijeka, što razabirem odatle, što se na listu 9a. spominje naredba iz god. 1748., a napisan je bio na otoku Krku, što razabirem odatle, što se na listu 10b. spominje u-svećenije ili posvećenje crkve vejske treće nedjelje mjeseca oktobra. Prof. I. Milčetić ne spominje ovoga oficija.

e) Kod istoga ravnatelja kr. zemaljskoga arheološkoga muzeja u Zagrebu čuva se oficij, koji imade u svem 137 strana, od kojih manjkaju strane 83., 84., 89. i 90. U ovom se rukopisu nalaze oficiji raznih svetkovina Isukrsta i blažene djevice Marije, pa sv. Rafaila arhanđela, sv. Gabrijela, sv. Josipa i sv. Ivana Ursina. Rukopis bio je napisan u drugoj polovici 18. vijeka po svoj prilici na otoku Krku. Ni ovoga oficija ne spominje prof. I. Milčetić.

f) U arhivu Jugoslavenske akademije pod signaturom IV. a. 108. čuva se oficij od sedam žalosti blažene djevice Marije. U ovom oficiju imade više pjesama (imana ili himna), zatim jedna odulja pjesma „od trih kraljev“ (od str. 12 do 15.) napisana god. 1775., slovo sv. Bernarda, omilija sv. Augustina o evanđelju sv. Ivana, o smrti Ivanovoj itd. Na str. 11. svršava oficij. U ostalom dijelu rukopisa nalazi se: „odrišenije na puno, koje se daje na punti od smerti fratrom 3. reda svetoga Frančiška i šekularom, ki nose kordun, istoga reda“. God. 1775. bio je ovaj rukopis svojina fra Andrije Grubelića iz Pravića, košto nam kaže bilježka na str. 18.: „Ovo je libar mene f. Andrija Grubelića od Pravića na 20. maja 1775.“ Rukopis je napisan slabim štilom na otoku Krku oko god. 1775.

g) U samostanu Franjevaca trećega reda u Zadru čuva se jedan oficij iz 18. vijeka od 26 listova, za koji veli prof. Milčetić, da je odlomak brevijara. Ja ga nijesam vidio, a prof. I. Milčetić o njem vrlo malo i nejasno govori.

h) U arhivu Jugoslavenske akademije pod signaturom IV. a 44. čuva se oficij blažene divi Marije z gori karmelitski, nadalje oficij svetih div i mučenic Ursuli i družbenic njeje, kako u brevearu izvan čtenij niže pisanih (21. oktobra), nadalje oficij sv. Roka (16. augusta) i napokon oficij na blagdan imene blažene dive Marije (17. septembra). Rukopis je ovaj napisan po svoj prilici u drugoj polovici 18 vijeka na otoku Krku (u Dobrinju), na što dade slutiti bilježka na 1. listu: „Ovo je knjiga gospodina plovana z Dobrinja 1782. (u Milčetića pogrješno 1712., stoga je i mislio da je ovaj rukopis napisan koncem 17. ili početkom 18 vijeka) na 24 augusta.

i) U samostanu Franjevaca trećega reda u Zadru čuva se oficij blažene dive Marije od 7 žalosti. Prof. I. Milčetić misli, da je bio napisan pod kraj 18 ili početkom 19 vijeka.

j) U kr. sveučilištnoj biblioteci u Zagrebu čuva se pod signaturom SM. 32. F. 29. oficij za razne svećane dane. Napisao ga Fra Anton Šintić u Porozini na otoku Krku po svoj prilici u drugoj polovici 18 vijeka.

k) Pored ovih oficija spominje I. Brčić u Radu LIX. str. 171. i štampanu knjižicu Oficij blažene Marije devi po običaju rimskoga dvora. Sadržaj je ovoga oficija: služba blaženoj djevicij Mariji, misa i litanije gospine, pokorni psalmi, oficij s litanijama za mrtve, molitve sv. Bernardu, Grguru papi, Brigidi, Augustinu i tumačenje kršćanskoga nauka. Knjižica je štampana vjerojatno na Rijeci oko god. 1531., a sastavio ju je vjerojatno modruški biskup Šimun Kozičić, koji je tada na Rijeci stanovao.

8. Razna zaklinjanja i blagoslivljanja.

Popovi glagolaši smatrali su jednom od svojih bogoslužnih zadaća, da su u raznim prilikama svećanim načinom govorili razne zakletve osobito nad bolesnicima, da izađe iz njih bolest (zao duh), nadalje protiv oblaka, koji je prijetio olujom i tučom, protiv raznih životinja, koje nanose štete po-